

PANEVĖŽIO JAUNIMO UŽIMTUMO IR PROFESINĖS RAIŠKOS GALIMYBĖS

Svetlana Bernadišienė, Danutė Klokmanienė, Stanislava Stanevičiūtė,

Jūratė Varnauskienė

Panevėžio kolegija
Klaipėdos g. 29, Panevėžys, Lietuva
El. p. soc-v@panko.lt

Anotacija

Straipsnyje nagrinėjamos jaunimo užimtumo, laisvalaikio leidimo formos, požiūris į mokslą, dominančią veiklą, darbą, karjeros siekimo galimybes, miesto privalumus ir ateities lūkesčius bei jų priklausomumą nuo turimų pajamų, turtinės padėties, sveikatos būklės, šeimos įtakos ir t. t.

Tyrimas parodė, ar jaunimas optimistiškai galvoja apie savo ateitį, nori dirbti savarankiškai, būti reikalingi kitiems ir siekti karjeros.

Straipsnyje pateikiama tyrimo rezultatų analizė ir išvados.

Raktiniai žodžiai: jaunimas, karjera, laisvalaikis, profesinė raiška, užimtumas.

Įvadas

Jaunimo užimtumo **problema** yra viena iš svarbiausių šalies ekonominių ir socialinių problemų. Didėjantis užimtumas sudaro spartaus ekonomikos augimo prielaidas, o didėjančios gyventojų darbo pajamos garantuoja šalies stabilumą ir gyventojų gerovę. Todėl didelis ir efektyvus užimtumas yra vienas iš svarbiausių valstybės socialinės politikos tikslų, kuris gali būti sėkmingai sprendžiamas mažinant nedarbą, kuriant naujas darbo vietas. Pasaulio politikos analitikai ir užimtumo plėtros specialistai vieningai sutaria, kad pasaulio jaunimas susiduria su užimtumo krize, kurią liudija tokia tendencija: jauni bedarbiai žmonės sudaro beveik pusę viso pasaulio bedarbių, nepaisant to, kad jie atstovauja tik 25 procentams darbingo amžiaus gyventojų. (TDO: Pasaulinės jaunimo užimtumo tendencijos). Jaunimas vis sunkiau įsivaizduoja savo ateitį Lietuvoje, šalyje didėja nedarbas, „nesaugi socialinė aplinka bei mažos galimybės įsidarbinti, keičia jaunuolių socialines ir politines orientacijas“ (Kvieskienė, 2000).

Tyrimas aktualus moksliniu ir socialiniu požiūriu, kadangi analizuojamas Panevėžio miesto jaunimo užimtumas ir profesinė raiška. Tyrimo problemos naujumą rodo jos teorinis ir praktinis reikšmingumas, kuris gali būti indėliu į jaunimo užimtumo politikos formavimą.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti Panevėžio miesto jaunimo užimtumo ir profesinės raiškos galimybes.

Objektas – jaunimo užimtumo ir profesinės raiškos galimybės.

Uždaviniai:

1. Išsiaiškinti Panevėžio jaunimą dominančius mokslus.
2. Išnagrinėti Panevėžio miesto jaunimo laisvalaikio leidimo formas.
3. Aptarti jaunimo požiūrį į darbą bei karjerą.
4. Apibendrinti jaunimo nuomonę apie miestą.

Metodai: mokslinės literatūros analizė, anketinė apklausa, statistinė duomenų analizė.

Socialinė ir demografinė respondentų charakteristika

2008-2009 m. Panevėžio mieste buvo atliktas jaunimo užimtumo ir profesinės raiškos galimybių tyrimas. Išdalyta 600 anketų jauniems žmonėms, baigusiems arba besimokantiems įvairaus tipo mokyklose.

Tyrimo dalyvavo 542 respondentai. Iš jų 317 (58,5 proc.) moterų ir 225 (41,5 proc.) vyrai. Respondentų amžius svyruoja nuo 17 iki 30 metų. Didžiausia grupė aštuoniolikmečių – 128 (23,6 proc.). Dalyvavusieji apklausoje augo įvairiose šeimose: pilnoje šeimoje – 73,4 proc., išsiskyrusiose šeimose – 18,6 proc., vaikų namuose – 1,8 proc.

Dauguma respondentų baigę arba mokosi įvairiose Panevėžio miesto mokyklose, keletas atvykę iš kitų miestų, rajonų ir tęsia mokslus Panevėžio mieste. 60 proc. yra baigę arba dar mokosi vidurinėje mokykloje, 16,8 proc. mokosi gimnazijoje, 11,1 proc. – profesinėje mokykloje ir kt.

69,4 proc. respondentų nurodė studijuojantys įvairias specialybes: socialinio darbo – 11,1 proc., pastatų inžinerinės įrangos montuotojo – 6,5 proc., buhalterinės apskaitos – 4,6 proc., po 3,9 proc. kompiuterinės įrangos derintojo ir socialinio pedagogo, 3,5 proc. smulkaus verslo paslaugų tiekėjo ir kt. Iš visų apklausoje dalyvavusių respondentų 61,6 proc. studijuoja nuolatinėse studijose, 9,4 proc. iššėtinėse ir 1,1 proc. vakarinėse (27,9 proc. apklaustųjų neatsakė).

Pasidomėjus dalyvavusiųjų apklausoje, ar jie šiuo metu gyvena su tėvais, paaiškėjo, kad 74 proc. gyvena su jais, 23,8 proc. gyvena atskirai nuo tėvų ir 12 proc. neatsakė į šį klausimą. Iš apklausoje dalyvavusiųjų 22,7 proc. dirba, 74 proc. nedirba (3,3 proc. neatsakė). 57 proc. iš dirbančiųjų turi nuolatinį darbą, 41 proc. – laikiną (2 proc. nenurodė). Didžioji dauguma dirba privačiame sektoriuje, t. y. 61 proc., 30 proc. – valstybinėse įmonėse ir 8 proc. – mišraus tipo įmonėse.

Pagrindinės respondentų asmeninės pajamos yra tos, kurias jiems duoda tėvai, taip nurodė 59,6 proc. respondentų. Stipendija pragyvenimo šaltiniu laiko 13,3 proc. respondentų, turi nuolatinį uždarbį – 13,5 proc., atsitiktinį uždarbį – 4,6 proc.

Iš tyrimo duomenų galima teigti, kad didžioji dauguma respondentų gyvena remiami tėvų, jų poreikių tenkinimo pajamos yra daugiausia iki 200 Lt. Todėl didžioji dauguma respondentų stengiasi studijuoti arčiau namų ir rinktis tas specialybes, kurias gali įgyti Panevėžio mieste.

Laisvalaikio leidimo formos

Laisvalaikį mes suprantame kaip kasdieninę kultūrinę veiklą laisvalaikiu, sąlygojančią asmenybės savikūrą, laisvalaikio bendravimą, kūrybinių poreikių tenkinimą. Laisvalaikis padeda gauti žmogaus jėgas (reprodukcija), pailsėti (rekreacija), sudaro galimybes visapusiškam asmenybės tobulėjimui (Kvieskienė, 2000). Todėl prasmingas laisvalaikio leidimas padeda jaunimui išvengti negatyvių draugijų. Pasitenkinimas savo veikla skatina teigiamą savęs vertinimą ir visokeriopą, pozityvų asmenybės tobulėjimą.

Dažniausiai laisvalaikio leidimą jaunimas puikiai sugeba derinti su mokslu / darbui skirtu laiku. Taip teigia 23,8 proc. respondentų, dar 41,9 proc. lyg ir pritaria šiam teiginiui. Kad laisvalaikį dažnai leidžia su draugais, teigia 17,5 proc. Panevėžio jaunimo, dar 30,4 proc. lyg ir pritaria šiam teiginiui. Jaunimui svarbus ne tik mokslas, darbas, bet ir hobis. Kad daug laiko skiria savo hobiui, teigia 16,1 proc. respondentų, 30,6 proc. lyg ir pritaria šiam teiginiui. Mažiausiai jaunimo dėmesio sulaukia dalyvavimas Panevėžio jaunimo visuomeninių ir politinių organizacijų veikloje. Kad savo laisvalaikį skiria šiai veiklai, teigia tik 3,1 proc. respondentų, lyg ir pritaria dar 5,9 proc. Mažai dėmesio jaunimas skiria laikui, kurį praleidžia prie kompiuterių. Kad kompiuteris yra geriausias draugas, pasisako tik 4,1 proc. respondentų, dar 9,0 proc. lyg ir pritaria šiam teiginiui. Mažai jaunų žmonių pasirinko teiginį, kad iš neturėjimo ką veikti – tiesiog „žaliuoja“ (5 proc.). Džiugu, kad Panevėžio jaunimas užimtas prasmingomis laisvalaikio formomis: daug laiko mokosi (15,9 proc.), brangina kiekvieną minutę ir kiekvieną dieną leidžia prasmingai (14,8 proc.), lanko paskaitas, seminarus (9,4 proc.) ir t. t. (žr. 1 lentelę).

1 lentelė

Jaunimo laisvalaikis

Laisvalaikio formos	Neatsakė		Tikrai ne		Lyg ir ne		Nežino		Lyg ir taip		Taip	
	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%
Daugiausia laiko aš praleidžiu dirbdamas	15	2,8	199	36,7	187	34,5	29	5,4	71	13,1	41	7,6
Daugiausia laiko aš praleidžiu mokydamasis	9	1,7	71	13,1	185	34	43	7,9	148	27,3	86	15,9
Daugiausia aš nieko neveikiu, tiesiog „stumiu“ laiką	10	1,8	250	46,1	153	28,2	43	7,9	59	10,9	27	5,0
Aš puikiai sugebu derinti darbui (mokslui) skirtą laiką su poilsiu	9	1,7	30	5,5	64	11,8	83	15,3	227	41,9	129	23,8
Branginu kiekvieną minutę, todėl dienas leidžiu labai prasmingai	6	1,1	32	5,9	108	19,9	119	22	197	36,3	80	14,8
Dažniausiai būnu su draugais	5	0,9	69	12,7	152	28	56	10,3	165	30,4	95	17,5
Pagrindinį dėmesį skiriu savo hobiui	9	1,7	61	11,3	152	28	67	12,4	166	30,6	87	16,1
Mano geriausias draugas kompiuteris	7	1,3	259	47,8	162	29,9	43	7,9	49	9,0	22	4,1
Esu aktyvus sportininkas	6	1,1	268	49,4	139	25,6	51	9,4	43	7,9	35	6,5
Iš neturėjimo ką veikti tiesiog „žaliuoju“	10	1,8	299	55,2	132	24,4	46	8,5	30	5,5	25	4,6
Daugiausia laiko skiriu menams	6	1,1	272	50,2	126	23,2	47	8,7	64	11,8	27	5,0
Aktyviai dalyvauju visuomeninėse ir politinėse organizacijose	9	1,7	339	62,5	113	20,8	32	5,9	32	5,9	17	3,1
Mano laikas prabėga namuose	6	1,1	144	26,6	172	31,7	69	12,7	99	18,3	52	9,6

Jaunimo laisvalaikis

Laisvalaikio formos	Neatsakė		Tikrai ne		Lyg ir ne		Nežino		Lyg ir taip		Taip	
	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%
Lankau seminarus, paskaitas, kursus	9	1,7	128	23,6	161	29,7	65	12	128	23,6	51	9,4
Grįžęs iš studijų (darbo) jaučiuosi pavargęs, išsiuosi	10	1,8	111	20,5	190	35,1	62	11,4	118	21,8	51	9,4
Laiką leidžiu taip, kaip man patinka	9	1,7	180	33,2	137	25,3	68	12,5	89	16,4	59	10,9
Jei neturėčiau suplanavęs dienotvarkės, niekur nespėčiau	9	1,7	191	35,2	138	25,5	78	14,4	77	14,2	49	9,0

Tyrimė domėtasi, ar gaunamos pajamos turi įtaką laisvalaikio formų pasirinkimui.

Daugiausia teigiamų atsakymų surinko teiginys, kad jauni žmonės puikiai sugeba suderinti darbui ir mokslui skirtą laiką ir savo laisvalaikį. Šį teiginį, kaip jau buvo minėta, patvirtino 23,8 proc. respondentų. Pabandžius nustatyti ryšį tarp teiginio ir jaunuolių gaunamų pajamų, paaiškėjo, kad jaunų žmonių gebėjimas planuoti darbą, mokslą ir laisvalaikį ženkliai didėja priklausomai nuo gaunamų pajamų. Gaunančių iki 100 Lt, šį teiginį pasirinko 18,6 proc., gaunančių 201 – 500 litų – jau 28,3 proc., o gaunančių per 1000 Lt – 38,5 proc. respondentų (žr. 2 lentelę).

2 lentelė

Laisvalaikio formų priklausomybė nuo pajamų (procentais)

Laisvalaikio formos	Gaunamos pajamos (litais)	Neatsakė	Tikrai Ne	Lyg ir Ne	Nežino	Lyg ir Taip	Taip	%
Aš puikiai sugebu derinti darbui/mokslui skirtą laiką su poilsiu	<i>Iki 100.</i>	1,4	5,0	12,1	16,4	46,4	18,6	100
	<i>101 – 200</i>	0	4,4	14,0	15,8	42,1	23,7	100
	<i>201 – 500</i>	3,5	2,7	7,1	15,0	43,4	28,3	100
	<i>501 – 1000</i>	0	9,2	15,8	13,2	42,1	19,7	100
	<i>< 1000</i>	3,8	11,5	7,7	13,5	25,0	38,5	100
Dažniausiai būnu su draugais	<i>Iki 100</i>	0,7	10	33,6	6,4	32,9	16,4	100
	<i>101 – 200</i>	0	12,3	21,9	8,8	41,2	15,8	100
	<i>201 – 500</i>	0,9	10,6	28,3	15,0	25,7	19,5	100
	<i>501 – 1000</i>	1,3	18,4	25,0	10,5	22,4	22,4	100
	<i>< 1000</i>	1,9	19,2	26,9	7,8	25,0	19,2	100
Pagrindinį dėmesį skiriu savo hobiui	<i>Iki 100</i>	2,1	11,4	21,4	13,0	35,7	16,4	100
	<i>101 – 200</i>	0	8,8	32,5	7,8	38,6	12,3	100
	<i>201 – 500</i>	1,8	9,7	29,2	12,4	28,3	18,6	100
	<i>501 – 1000</i>	2,6	14,5	35,5	17,2	19,7	10,5	100
	<i>< 1000</i>	1,9	19,2	26,9	15,5	17,3	19,2	100
Aktyviai dalyvauju Panevėžio jaunimo visuomeninių ir politinių organizacijų veikloje	<i>Iki 100</i>	2,1	60,7	21,4	4,3	8,6	2,9	100
	<i>101 – 200</i>	0,9	62,3	19,3	6,1	7,9	3,5	100
	<i>201 – 500</i>	2,7	60,2	25,7	4,4	3,5	3,5	100
	<i>501 – 1000</i>	0	67,1	15,8	9,2	5,3	2,6	100
	<i>< 1000</i>	1,9	69,2	15,4	5,9	3,8	3,8	100
Iš neturėjimo ką veikti tiesiog „žaliuoju“	<i>Iki 100</i>	2,1	60,0	23,6	7,9	5,0	1,4	100
	<i>101 – 200</i>	0	50,9	21,9	8,8	7,9	10,5	100
	<i>201 – 500</i>	2,7	55,8	23,9	7,9	5,3	4,4	100
	<i>501 – 1000</i>	0	52,6	32,9	6,7	3,9	3,9	100
	<i>< 1000</i>	5,8	63,5	13,5	5,7	7,7	3,8	100
Mano geriausias draugas – kompiuteris	<i>Iki 100</i>	0,7	46,4	28,6	9,3	6,4	8,6	100
	<i>101 – 200</i>	0,9	50,0	31,6	6,1	9,6	1,8	100
	<i>201 – 500</i>	1,8	49,6	29,2	3,4	13,3	2,7	100
	<i>501 – 1000</i>	0	47,4	34,2	7,9	7,9	2,6	100
	<i>< 1000</i>	1,9	50,0	32,7	5,8	9,6	0	100

Laisvalaikį skiriančių savo hobiui respondentų atsakymai taip pat rodo priklausomybę nuo gaunamų pajamų. Bendras pasirinkusiųjų šį atsakymą skaičius – 16,1 proc. Gaunančiųjų nuo 101 iki 200 Lt ir nuo 501 iki 1000 Lt atsakymų yra mažiau (12,3 proc. ir 10,5 proc.), tuo tarpu gaunančių per 1000 Lt jau ženkliai daugiau – 19,2 proc. Didesnės pajamos leidžia savo laisvalaikį skirti hobiui, kuris dažnai reikalauja piniginių investicijų.

Mažiausiai jaunų žmonių dėmesio sulaukia dalyvavimas Panevėžio jaunimo visuomeninių ir politinių organizacijų veikloje. Iš visų apklausoje dalyvavusių jaunų žmonių šį atsakymą, kaip jau buvo minėta, pasirinko tik 3,1 proc. Peržiūrėjus jaunuolių gaunamas pajamas, aiškėjo, kad šiam pasirinkimui pajamos turi labai mažą įtaką. Tyrimo rezultatai parodė, kad kompiuterį draugu laiko nedidelė dalis jaunų panevėziečių – 4,1 proc. Palyginus atsakymus

pagal gaunamas pajamas, paaiškėjo gana įdomus dalykas – dažniausiai su kompiuteriu „draugauja“ gaunantys mažiau nei 100 Lt – 8,6 proc., gaunančių nuo 501 iki 1000 Lt jau sumažėja iki 2,6 proc., o gaunantys per 1000 Lt šio atsakymo visai nepasirinko (žr. 2 lentelę).

Apibendrinus populiariausių ir nepopuliariausių laisvalaikio formų priklausomybę nuo gaunamų pajamų, galima teigti, kad didesnės gaunamos pajamos leidžia tinkamai derinti darbą, mokslą bei laisvalaikį ir skirti jį savo hobiui, kuris nėra susijęs su laiko leidimu prie kompiuterio.

Jaunimo požiūris į mokslą ir darbą

Komentuodamas naują Europos Sąjungos strategiją už švietimą, mokymą, kultūrą ir jaunimą, atsakingas Europos komisijos narys Figelis (2009) teigia, kad „Jaunimas – mūsų dabartis ir ateitis. Privalome telkti pastangas, kad mūsų jaunesiems piliečiams atvertume kuo daugiau galimybių, ypač atsižvelgdami į dabartinę ekonominę ir finansinę krizę. Svarbiausia mūsų jaunimui suteikti galimybių spręsti įvairias šiandienos globalizuotame pasaulyje kylančias problemas.“

Tyrimu norėta išsiaiškinti jaunimo susidomėjimą viena ar kita mokslo sritimi bei požiūrį į darbą.

Nustatyta, kad didžiausią susidomėjimą tarp jaunimo sulaukė vadybos ir ekonomikos mokslas, taip teigia 24,2 proc. respondentų, abejodami tam pritaria dar 28,2 proc. Mažai populiariu nusileidžia psichologija. Ja domisi 23,8 proc. respondentų, 31,9 proc. tam lyg ir pritaria. Panevėžio jaunimas nelieka abejingas ir kitiems mokslams. Kad domisi matematika ir informatika, nurodo 17,5 proc. respondentų, sportu – 19,4 proc., teise ir politika – 17,5 proc., istorija – 16,6 proc.

Tyrimo atsiskleidė ir tos sritys, kurios mažiausiai domina Panevėžio jaunuolius. Kad nesidomi fizika bei chemija, teigia 42,1 proc. respondentų, žemės ūkio mokslais bei teologija – 41,9 proc. apklaustųjų, 38,2 proc. jaunuolių nedomina menotyra, 33,8 proc. kalbotyra, 29,3 proc. respondentų – žurnalistika.

Ar Panevėžio mieste gyvenantys jauni žmonės turi susiformavusį tinkamą požiūrį į darbą, ar suderina savo norus ir galimybes, ar įsivaizduoja save kaip savarankišką asmenybę, o gal vyrauja išlaikytinio ir vartotojo nuostata, rodo 3 lentelė.

3 lentelė

Požiūris į darbą

Tavo požiūris į darbą	Neatsakė		Tikrai ne		Lyg ir ne		Nežino		Lyg ir taip		Taip	
	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%
Be gerų „dėdžių“ pagalbos darbo vis vien negausi.	16	3	45	8,3	105	19,4	170	31,4	120	22,1	86	15,9
Turėsiu darbą, nes pasirinkau paklausią specialybę.	18	3,3	47	8,7	83	15,3	176	32,5	143	26,4	75	13,8
Dirbsiu bet ką, kad tik sudurčiau galą su galu.	18	3,3	117	21,6	134	24,7	118	21,8	92	17,0	63	11,6
Važiuočiau į užsienį užsidirbti net ir nelegaliai.	16	3	126	23,2	78	14,4	124	22,9	92	17	106	19,6
Dėl geresnio gyvenimo galėčiau net nusikalsti.	20	3,7	245	45,2	132	24,4	78	14,4	36	6,6	31	5,7
Galėčiau dirbti tik malonumą teikiantį darbą.	16	3	14	2,6	64	11,8	84	15,5	172	31,7	192	35,4
Darbas – „kryžius“, jis negali teigti malonumo.	16	3	188	34,7	120	22,1	114	21,0	62	11,4	42	7,7
Norėčiau, kad darbdavys rūpintųsi ir sveikata.	13	2,4	10	1,8	14	2,6	70	12,9	150	27,7	285	52,6
Būtų gerai, jei darbovietė turėtų poilsio bazę.	19	3,5	19	3,5	30	5,5	109	20	127	23,4	238	43,9
Mokytis neverta. Be mokslo galima pragyventi.	19	3,5	291	53,7	102	18,8	75	13,8	31	5,7	24	4,4
Mėginsiu persikvalifikuoti.	16	3	17	3	27	5,0	117	21,6	187	34,5	178	32,8
Visi darbai garbingi.	17	3	57	10,5	100	18,5	182	33,6	112	20,7	74	13,7
Net turėdamas darbą stengčiausi tobulėti.	13	2,4	12	2,2	26	4,8	69	12,7	165	30,4	257	47,4
Sutikčiau dirbti net sveikatai pavojingą darbą, kad tik gerai mokėtų.	17	3,1	205	37,8	125	23	109	20	56	10	30	5,5

Mieste, kuriame kas keleri metai uždaromos bankrutavusios gamyklos, labai svarbu pasirinkti tokią specialybę, kuri garantuotų darbo vietą. 13,8 proc. tyrime dalyvavusių jaunų žmonių džiaugiasi, kad pasirinko tinkamą specialybę, kuri leis visada turėti darbo vietą, 26,4

proc. lyg ir pritaria tam. Dalis jaunuolių dirbtų bet kokį darbą, kad tik „sudurtų galą su galu“. Taip teigia 11,6 proc. apklaustųjų ir 17 proc. lyg ir pritaria tam. Visus darbus laiko garbingais 13,7 proc., lyg ir pritaria tam 20,7 proc. apklaustųjų.

Dėl pasunkėjusių įsidarbinimo galimybių ir sudėtingų gyvenimo sąlygų dalis Panevėžio miesto jaunų žmonių bandytų laimės ieškoti užsienyje, nors ten jiems tektų įsidarbinti net ir nelegaliai. Taip teigia 19,6 proc. respondentų, lyg ir pritaria dar 17,0 proc. apklaustųjų. Darbo užsienyje nesirinktų 23,2 proc. respondentų, abejojančių – 14,4 proc.

Mieste, kuris dėl nemažo nusikalstamumo periodinėje spaudoje dažnai pavadinamas „Čikaga“, bandyta išsiaiškinti, ar jauni žmonės dėl geresnio gyvenimo galėtų net nusikalsti. Deja, bet 5,7 proc. apklaustųjų pasakė *taip* ir 6,6 proc. *lyg ir taip*. Šie jauni žmonės, negalėdami savo poreikių patenkinti socialiai priimtinais būdais, rinkęsi socialiai nepriimtinus. Tik iš 45,2 proc. respondentų galima tikėtis, kad jie dėl geresnio gyvenimo niekada nenusikalstų (žr. 3 lentelę).

Iš sovietmečio yra išlikęs mąstymas, kad gera, paklausia, gerai apmokoma darbo vieta galima pasirūpinti tik turint „gerų dėdžių“. Tokiam teiginiui pritaria 15,9 proc. respondentų ir 22,1 proc. lyg ir pritaria. Savo jėgomis bandys ieškoti darbo ir, esant reikalui, bandys persikvalifikuoti 32,8 proc. apklaustųjų ir 34,5 proc. lyg ir pritaria šiam teiginiui. Gana daug jaunų žmonių (21,6%) nežino kaip pasiegti. Tikėtina, kad šie jauni žmonės nepasitiki savo jėgomis, jiems reikalingas postūmis. Tą postūmį galėtų padaryti socialiniai darbuotojai, priartėdami prie jaunimo, padėdami jaunuoliui sudaryti sąlygas save realizuoti, save pažinti, save teigiamai įvertinti.

Tyrimo rezultatai leidžia pasidžiaugti, kad tik 7,7 proc. respondentų bet kokį darbą įvertina kaip „kryžių“, dar 11,4 proc. lyg ir pritaria šiai nuomonei. Šie jauni žmonės mano, kad darbą, kaip kryžių, žmogus turi vilkti visą gyvenimą ir atmeta teiginį, kad darbas gali teikti žmogui pasitenkinimą, vidinę harmoniją.

Kokią vietą specialybės pasirinkimui turi mokslas? Daugelis respondentų vertina mokslą, nes tik 4,4 proc. pritaria teiginiui, kad mokytis neverta ir be mokslo galima išgyventi. Teigiamai mąstančių apie mokslą yra didesnė pusė (53,7 proc.) ir 18,8 proc. dar abejojančių. Tai patvirtina ir respondentų mintis, kad, net turėdami darbą, toliau mokytųsi ir tobulėtų 47,4 proc. respondentų, lyg ir pritaria tam dar 30,4 proc.

Kad darbdavys aprūpintų ne tik darbo vietą, bet ir suteiktų sąlygas poilsiauti, t. y. turėtų poilsio bazę prie ežerų ar jūros, norėtų 43,9 proc. jaunų tyrime dalyvavusių žmonių, dar 23,4 proc. tam lyg ir pritartų. Kad darbdavys rūpintųsi dirbančiųjų sveikata, būtų patenkinti daugiau nei pusė apklaustųjų (52,6 proc.), dar 27,7 proc. tam lyg ir pritaria. Dirbti net ir savo sveikatai kenksmingą darbą sutiktų 5,5 proc. apklaustųjų, 10,5 proc. lyg ir pritaria tam. Liūdna, kad dalis jaunų žmonių ne sveikata, o pinigus ir gerą gyvenimą laiko prioritetu (žr. 3 lentelę).

Tyrimu nustatyta, kad jaunų žmonių gyvenimas kartu su tėvais mažina jaunimo atsakomybę dėl darbo pasirinkimo, ieškojimo bei išsaugojimo ir kartais neapsaugo nuo noro nelegaliai praturtėti.

Jauniems žmonėms buvo siūloma įvertinti pasiskirstymą pagal turtą ir padėtį visuomenėje. 82 proc. apklaustųjų save priskiria vidutiniam luomui (445 respondentai iš 542 apklaustųjų). Iš jų aukštos kvalifikacijos, gerai apmokomiems specialistams, verslo atstovams save priskiria 11,8 proc. apklaustųjų, vidutines pajamas gaunantiems specialistams save priskiria 41,9 proc. apklaustųjų ir specialistams, gaunantiems mažesnes nei vidutines pajamas, kurių užtenka tik būtiniausiems poreikiams patenkinti, 28,4 proc. respondentų. Demografiniai duomenys rodo, kad 74 proc. apklaustųjų gyvena su tėvais. Todėl išlieka tikimybė, kad, vertindami savo turtą ir padėtį visuomenėje, jauni žmonės, dar nesukūrę savo šeimų ir gyvena kartu su tėvais, vertino tėvų, t. y. šeimos, kurioje jie gyvena, padėtį.

Domėtasi, ar turtinė padėtis turi įtakos jaunuolių darbo pasirinkimui. Daugelio atsakymai, palyginus pagal turtinę padėtį, mažai skyrėsi nuo bendrųjų atsakymų. Išanalizuotos sudėtingesnės darbo pasirinkimo situacijas (žr. 4 lentelę).

4 lentelė

Turtinės padėties įtaka požiūriui į darbą (procentais)

Turtinė ir visuomeninės padėties įtaka požiūriui į darbą		Neatsakė	Tikrai Ne	Lyg ir Ne	Nežino	Lyg Taip	Tikrai Taip	Iš viso
Dirbčiau bet ką, kad sudurčiau galą su galu.	G*	1,6	26,6	21,9	32,8	9,4	7,8	100
	V*	3,1	21,1	25,1	25,6	16,3	8,8	100
	M*	3,2	17,5	27,9	14,3	20,8	16,2	100
Važiuočiau į užsienį užsidirbti net ir nelegaliai.	G	1,6	18,8	6,3	32,8	20,3	20,3	100
	V	2,6	23,8	16,3	20,3	17,2	19,8	100
	M	2,6	26,6	16,9	16,9	17,5	19,5	100

Turtinės padėties įtaka požiūriui į darbą (procentais)

Turtinė ir visuomeninė padėties įtaka požiūriui į darbą		Neatsakė	Tikrai Ne	Lyg ir Ne	Nežino	Lyg Taip	Tikrai Taip	Iš viso
Dėl geresnio gyvenimo galėčiau nusikalsti.	G	1,6	34,4	29,7	18,8	7,8	7,8	100
	V	2,6	48,5	21,6	15,4	6,6	5,3	100
	M	1,3	51,3	23,4	9,1	7,1	7,8	100
Darbas „kryžius“, jis negali duoti malonumo.	G	1,6	29,7	17,2	31,3	15,6	4,7	100
	V	2,6	38,8	22,0	15,6	8,8	8,8	100
	M	1,3	36,4	24,7	44,4	15,6	6,5	100
Mokytis neverta, nes be mokslo galima pragyventi.	G	3,1	48,4	18,8	17,2	6,3	6,3	100
	V	2,6	54,6	19,4	14,1	4,8	4,4	100
	M	3,2	61,7	16,2	8,4	6,5	3,9	100
Mėginčiau persikvalifikuoti.	G	3,1	6,3	4,7	28,1	29,7	28,1	100
	V	2,2	3,5	4,0	16,7	38,3	35,2	100
	M	1,9	1,3	4,5	23,4	32,5	36,4	100
Visi darbai garbingi. Neatmesčiau nei vieno pasiūlymo	G	3,1	14,1	15,6	39,1	18,8	9,4	100
	V	2,2	11,9	19,8	32,6	18,9	14,5	100
	M	3,9	7,1	16,9	30,5	25,3	16,2	100
Net turėdamas darbą stengčiausi tobulėti.	G	3,1	3,1	1,6	14,1	28,1	50,0	100
	V	2,2	2,2	4,8	11,5	30,0	49,3	100
	M	0,6	1,3	5,2	7,1	36,4	49,4	100
Sutikčiau dirbti net sveikatai pavojingą darbą.	G	3,1	35,9	20,3	20,3	17,2	3,1	100
	V	2,2	38,3	26,9	18,9	8,4	5,3	100
	M	3,2	39,6	23,4	20,8	6,5	6,3	100

*G – gerai apmokami specialistai, aukštos kvalifikacijos specialistai, vidutinio verslo atstovai

*V – vidutinės pajamas gaunantys specialistai

*M – mažesnes nei vidutinės pajamas gaunantys specialistai

Jaunuolių apsisprendimui darbo ieškoti užsienyje ir įsidarbinti net nelegaliai turtinė padėtis turi mažai įtakos. Iš aukštos kvalifikacijos, gerai apmokomų specialistų, tokį kelią pasirinktų 20,3 proc., iš vidutinės pajamas gaunančių specialistų – 19,8 proc., o gaunančių mažesnes nei vidutinės pajamas – 19,5 proc. (bendras visų apklaustųjų, apsisprendusių išvykti dirbti į užsienį net nelegaliai – 19,6%).

Darbo kaip „kryžiaus“, nesuteikiančio jokių malonumų, gerai apmokomų specialistų vertinimas skyrėsi nuo bendrojo visų apklaustųjų skaičiaus. Su šiuo teiginiu sutiko 4,8 proc. gerai apmokomų specialistų (bendras apklaustųjų, vertinančių darbą kaip „kryžių“ skaičius – 7,7 proc.), 8,8 proc. vidutinės pajamas gaunančiųjų ir 6,5 proc. mažesnes nei vidutinės pajamas gaunančiųjų (žr. 4 lentelę).

Paaiškėjus, kad turima specialybė nesuteikia įsidarbinimo garantijų, mieliau persikvalifikuotų vidutinės (35,2%) ir mažiau nei vidutinės pajamas gaunančių specialistų (36,4%). Gerai apmokomų specialistų nuomonė ženkliai skyrėsi nuo visų teigusiujų, kad persikvalifikuotų (bendras – 37%, gerai apmokamas – 28,1%). Peršasi išvada, kad gerai apmokami specialistai labiau pasitiki savimi ir tikisi neprarasti turimo darbo.

Išnagrinėjus, kokią įtaką turtinė padėtis turi minčiai, kad mokytis neverta ir be mokslo galima išgyventi, paaiškėjo, kad ženkliai skiriasi gerai apmokomų specialistų grupės nuomonė. Iš jų net 6,3 proc. pritaria šiam teiginiui (bendras visų apklaustųjų, pritarusių šiam teiginiui procentas – 4,4). Iš vidutinės pajamas gaunančių pritaria 4,4 proc. ir mažiau nei vidutinės pajamas gaunančių – 3,9 proc. Duomenys rodo, kad kuo sunkiau žmogus gyvena, tuo labiau vertina mokslą ir nesutinka su mintimi, kad galima išgyventi ir be mokslo.

Dirbtų bet kokį darbą, kad tik „sudurtų galą su galu“, daugiau mažesnes nei vidutinės pajamas gaunančiųjų – 16,2 proc. (bendras visų apklaustųjų, pritariančių šiam teiginiui procentas – 11,6), vidutinės pajamas gaunančių – 8,8 proc. ir 7,8 proc. gerai apmokomų specialistų. Vidutinės pajamas gaunantys ir gerai apmokami specialistai sunkiau save įsivaizduoja situacijoje, kai žmogus „nesuduria galo su galu“.

Apibendrinus galima teigti, kad gerai apmokami specialistai vertina mokslą, sunkiau įsivaizduoja save bedarbio vietoje. Mažesnes nei vidutinės pajamas gaunantys specialistai dažniau rinktųsi bet kokį darbą, kad tik išgyventų, tačiau tai būtų linkę daryti Lietuvoje ir nenusikalstamu būdu.

Jaunimo požiūris į ateitį

Kiekviena asmenybė turi savo tikslų, kurių siekdama realizuoja savo interesus, vertybines orientacijas, nuostatas, idealus. Savęs realizavimas yra neabejotina paskata siekti karjeros. Kadangi žmonių aktyvumo poreikiai ir vertybės skiriasi, tai ir kiekvieno karjeros kelias yra savitas. (Lileikienė, Petkevičiūtė, 2003).

Jaunimui buvo pateikta mintis „ateityje aš labai norėčiau“ ir 13 teiginių, leidžiančių nustatyti jaunimo požiūrį į ateitį. Vienas iš jų – ar norėtų jaunimas kilti karjeros laiptais. Kaip teigia Casio (1992), karjera susideda iš vertybių, nuostatų ir motyvacijų pokyčių, kurie įvyksta individui vystant savo karjerą. Didžioji dauguma respondentų (68,8 proc.) nurodė, kad norėtų kilti karjeros laiptais, lyg ir taip 19,6 proc., nežino – 5,9 proc., tikrai ne tik 1,5 proc. Gauti didesnę atlyginimą norėtų 75,5 proc. respondentų, dar 18,6 proc. tam lyg ir pritaria, dirbti įdomų darbą – 75,5 proc., dar 16,4 proc. lyg ir pritaria, įgyvendinti savo sumanymus ir idėjas – 72,7 proc., dar 17,9 proc. abejodami pritaria tam, tapti visapusiškai išsilavinusia asmenybe – 65,3 proc., pelnyti aplinkinių pagarbą ir pripažinimą – 63,5 proc. ir būti reikalingi kitiems – 67,7 proc., dirbti savarankiškai ir neturėti viršininkų – 39,3 proc., užimti aukštesnę padėtį visuomenėje – 51,3 proc., padėti kitiems žmonėms – 50,9 proc. Labai maža dalis respondentų (7,2 proc.) nurodė, kad ateityje jie norėtų nedirbti, bet būti išlaikomi (žr. 5 lentelę).

5 lentelė

Požiūris į ateities planų įgyvendinimą

	Neatsakė		Tikrai ne		Lyg ir ne		Nežinau		Lyg ir taip		Tikrai taip	
	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%
Kilti karjeros laiptais	9	1,7	8	1,5	14	2,6	32	5,9	106	19,6	373	68,8
Gauti didelį atlyginimą	9	1,7	3	0,6	8	1,5	12	2,2	101	18,6	409	75,5
Nedirbti, bet būti išlaikomam	14	2,6	296	54,6	113	20,8	60	11,1	20	3,7	39	7,2
Dirbti įdomų darbą	11	2,0	2	0,4	13	2,4	23	4,2	89	16,4	404	75,5
Įgyvendinti savo sumanymus ir idėjas	13	2,4	3	0,6	10	1,8	25	4,6	97	17,9	394	72,7
Dirbti savarankiškai, kad neturėti viršininkų	12	2,2	12	2,2	51	9,4	135	24,9	119	22,0	213	39,3
Užimti aukštesnę padėtį visuomenėje	14	2,6	9	1,7	21	3,9	75	13,8	145	26,8	278	51,3
Darbuotis iš lengvo, nepersidirbdamas	16	3,0	27	5,0	63	11,6	107	19,7	161	29,7	168	31,0
Turėti pavaldinių	14	2,6	17	3,1	56	10,3	135	24,9	162	29,9	158	29,2
Tapti visapusiškai išsilavinusia asmenybe	14	2,6	9	1,7	13	2,4	45	8,3	107	19,7	354	65,3
Padėti kitiems žmonėms	9	1,7	14	2,6	20	3,7	72	13,3	151	27,9	276	50,9
Pelnyti aplinkinių pagarbą ir pripažinimą	10	1,8	5	0,9	13	2,4	34	6,3	136	25,1	344	63,5
Būti reikalingi kitiems	10	1,8	4	0,7	9	1,7	43	7,9	131	24,2	345	67,7

Galima teigti, kad didžioji dalis asmenų labai optimistiškai galvoja apie savo ateitį ir nori siekti karjeros, dirbti savarankiškai, įgyvendinti idėjas, padėti ir būti reikalingi kitiems ir pagerinti savo materialinę gerovę.

Jaunimo nuomonė apie miestą

Pastarųjų metų globalieji pokyčiai skatina atvirų ir decentralizuotų visuomenių kūrimąsi, suteikdami vietovėms ir teritorijoms naują reikšmę. Pasak Storper (1997), „veikla yra visiškai teritorizuota, kai jos ekonominė galia įsitvirtinusi vertybėse (jų įpročiuose ir santykiuose), kurių negalima gauti jokioje kitoje vietoje ir kurių negalima greitai ar lengvai sukurti, ar imituoti vietovėse, kuriose jų trūksta“.

Kaip vertina savo miestą jauni Panevėžio gyventojai, kokius mato savo miesto privalumus ir trūkumus, ar bando savo ateitį sieti su šiuo miestu, iliustruoja 6 lentelė.

6 lentelė

Miesto privalumai

Tavo miesto privalumai	Neatsakė		Tikrai ne		Lyg ir ne		Nežino		Lyg ir taip		Tikrai taip	
	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%
Panevėžys mano miestas, aš jaučiuosi jame gerai.	19	3,5	33	6,1	80	14,8	55	10	187	34,5	168	31
Panevėžys savo dydžiu pats priimtinausias miestas.	21	3,9	77	14,2	113	20,8	114	21	131	24,2	86	15,9
Panevėžyje pakankamai daug vietų laisvalaikiui.	21	3,9	99	18,3	129	23,8	79	14,6	132	24,4	82	15,1
Mėgstu masines šventes, Panevėžyje jų netrūksta.	23	4,2	78	14,4	116	21,4	106	19,6	154	28,4	65	12
Žmonės apsipirkti važiuoja į Vilnių, nors parduotuvių mieste pakanka.	21	3,9	137	25,3	112	20,7	66	12,2	127	23,4	79	14,6

Miesto privalumai

Tavo miesto privalumai	Neatsakė		Tikrai ne		Lyg ir ne		Nežino		Lyg ir taip		Tikrai taip	
	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%	Sk.	%
Kultūringam žmogui Panevėžyje yra ką veikti: teatras, koncertai ir kt.	20	3,7	33	6,1	74	13,7	82	15,1	200	36,9	133	24,5
Jei norėčiau, rasčiau organizaciją, į kurią galėčiau įsitraukti.	24	4,4	55	10	105	19,4	161	29,7	130	24	67	12,4
Mieste pakankamai daug gerų mokyklų, kolegija, universitetas.	22	4,1	104	19,2	108	19,9	97	17,9	147	27,1	64	11,8
Manau, kad policija dirba gerai, aš saugus.	22	4,1	142	26,2	142	26,2	120	22	85	15,7	31	5,7
Žinau, kad sunkiai besiverčiantys nėra palikti likimo valiai.	22	4,1	61	11,3	104	19,2	197	36,3	118	21,8	40	7,4
Sveikatos problemas sprendžiu savo mieste.	27	5,0	90	16,6	131	24,2	112	20,7	128	23,6	54	10
Savo ateitį įsivaizduoju tik Panevėžyje.	25	4,6	135	24,9	103	19	154	28,4	78	14,4	47	8,7
Panevėžio darbo rinka nėra perpildyta, jaunam žmogui lengva įsitvirtinti.	24	4,4	83	15,3	154	28,4	178	32,8	74	13,7	29	5,4
Panevėžys – ekologiškas miestas. Jame drąsiai galėčiau auginti vaikus.	22	4,1	41	7,6	87	16,1	163	30,1	178	32,8	51	9,4
Panevėžys nėra toks „brangus“ kaip Vilnius, čia gyventi apsimoka.	21	3,9	40	7,4	62	11,4	154	28,4	187	34,5	78	14,4
Man patinka čia gyventi, nes miestas gražėja.	19	3,5	35	6,5	58	10,7	125	23,1	194	35,8	111	20,5

Panevėžį laiko savo miestu, kuriame jaučiasi gerai, 31 proc. respondentų, tam lyg ir pritaria 34,5 proc. Kad mieste daug vietų laisvalaikiui leisti, mano 15,1 proc. respondentų, 24,4 proc. – abejodami pritaria. Kad mieste dažnos masinės šventės, mėgstamos jaunų žmonių, teigia tik 12 proc. respondentų, 28,4 proc. tam lyg ir pritaria. Nepaisant to, mieste yra ką veikti kultūringam žmogui: spektakliai, koncertai, kiti renginiai. Taip teigia 24,5 proc. respondentų, 36,9 proc. tam lyg ir pritaria.

Kaip Panevėžio miesto vieną iš privalumų respondentai pasirenka teiginį, kad Panevėžys nėra brangus miestas, jame verta pradėti savarankišką gyvenimą. Taip teigia 14,4 proc. respondentų, dar 34,5 proc. abejodami pritaria tam. Tokio privalumo nemato tik 7,4 proc. respondentų. Savo ateitį su Panevėžio miestu norėtų sieti tik 8,7 proc. tyrime dalyvavusių žmonių, lyg ir pritaria tam dar 14,4 proc., bet 24,9 proc. kategoriškai sako ne, nes nenori savo šeimos kurti Panevėžyje, nemato čia ir perspektyvaus darbo.

Nusivylęs jaunimas ir darbo pasiūla mieste, nes 15,3 proc. kategoriškai nesutinka su teiginiu, kad jaunam žmogui šiame mieste lengva įsidarbinti, kad darbo rinka nėra perpildyta, jiems abejodami dar pritaria 28,4 proc. apklaustųjų. Ir tik 5,4 proc. respondentų įsitikinę, kad jaunam žmogui lengva įsidarbinti Panevėžyje. Tai potencialas, kuris galėtų realizuoti save Panevėžio mieste, jeigu būtų sudarytos tam sąlygos (žr. 6 lentelę).

Ar gaunamos pajamos turi įtakos, vertinant savo miestą, galvojant apie jo privalumus, savo ateitį, iliustruoja 7 lentelė.

7 lentelė

Gaunamų pajamų įtaka miesto vertinimui (procentais)

Miesto privalumai	Gaunamos pajamos (litais)	Neatsakė	Tikrai Ne	Lyg ir Ne	Nežino	Lyg ir Taip	Tikrai Taip	%
Panevėžyje yra pakankamai daug gerų mokyklų, kolegija, universitetas.	<i>Iki 100</i>	6,4	18,6	20,7	18,6	27,1	8,6	100
	<i>101 – 200</i>	3,5	20,2	21,9	14,9	27,2	12,3	100
	<i>201 – 500</i>	1,8	25,7	18,6	16,8	26,5	10,6	100
	<i>501 – 1000</i>	6,6	13,2	18,4	19,7	28,9	13,2	100
	<i>< 1000</i>	0,0	11,5	17,3	17,4	36,5	17,3	100
Savo ateitį: namus, šeimą, darbą įsivaizduoju Panevėžyje.	<i>Iki 100</i>	7,9	25,0	22,9	24,9	15,0	4,3	100
	<i>101 – 200</i>	3,5	27,2	21,9	28,1	12,3	7,0	100
	<i>201 – 500</i>	0,9	29,2	14,2	27,4	18,6	9,7	100
	<i>501 – 1000</i>	5,3	18,4	17,1	34,2	11,8	13,2	100
	<i>< 1000</i>	5,8	25,0	15,4	28,8	11,5	13,5	100

Gaunamų pajamų įtaka miesto vertinimui (procentais)

Miesto privalumai	Gaunamos pajamos (litas)	Neatsakė	Tikrai Ne	Lyg ir Ne	Nežino	Lyg ir Taip	Tikrai Taip	%
Panevėžio rinka nėra perpildyta, todėl jaunam žmogui čia lengva įsidarbinti.	<i>Iki 100</i>	7,9	15,0	23,6	37,8	12,1	3,6	100
	<i>101 – 200</i>	3,5	14,0	35,1	22,8	22,8	1,8	100
	<i>201 – 500</i>	1,8	20,4	34,5	30,1	9,7	3,5	100
	<i>501 – 1000</i>	5,3	18,4	25,0	31,6	15,8	3,9	100
	<i>< 1000</i>	1,9	11,5	19,2	36,6	13,5	17,3	100
Panevėžys nėra toks „brangus“ kaip Vilnius, todėl Panevėžyje pradėti gyventi apsimoka.	<i>Iki 100</i>	6,4	5,0	11,4	30,8	34,3	12,1	100
	<i>101 – 200</i>	3,5	6,1	11,4	25,5	42,1	11,4	100
	<i>201 – 500</i>	1,8	10,6	9,7	32,8	29,2	15,9	100
	<i>501 – 1000</i>	5,3	10,5	6,6	21,0	42,1	14,5	100
	<i>< 1000</i>	0	5,8	19,2	28,8	30,8	15,4	100
Panevėžyje policija dirba gerai, todėl aš jaučiuosi saugus.	<i>Iki 100</i>	6,4	23,6	22,1	22,2	20,0	5,7	100
	<i>101 – 200</i>	3,5	28,1	28,1	24,5	14,0	1,8	100
	<i>201 – 500</i>	0,9	34,5	37,2	11,5	10,6	5,3	100
	<i>501 – 1000</i>	6,6	26,3	22,4	21,1	19,7	3,9	100
	<i>< 1000</i>	1,9	13,5	25,0	28,8	13,5	17,3	100

Kad mieste yra pakankamai gerų mokyklų, kolegijų ir universitetų nesutinka 19,2 proc. visų apklaustųjų. Iš jų 18,6 proc. gaunančių iki 100 Lt, 20,2 proc. gaunančių nuo 101 iki 200 Lt ir 25,7 proc. gaunančių nuo 201 iki 500 Lt. Didesnės pajamos leidžia kelti aukštesnius reikalavimus mokymosi kokybei.

Kad Panevėžyje pigiau gyventi ir jis nėra toks „brangus“ kaip Vilnius, nesutinka 7,4 proc. visų apklaustųjų. Iš jų 5,0 proc. gaunančių iki 100 Lt, 6,1 proc. gaunančių nuo 101 – 200, ir 10,6 proc. gaunančių nuo 201 iki 500 Lt. Galima teigti, kad gaunantys didesnes pajamas nevertina gyvenimo Panevėžyje, kaip mažiau išlaidų reikalaujantiame mieste (žr. 7 lentelę).

Panevėžio darbo rinkos galimybes, įsidarbinant jaunam žmogui, panevėžiečiai vertina gana skeptiškai. Kad darbo rinka nėra perpildyta mano, kaip jau buvo minėta, tik 5,4 proc. visų apklaustųjų. Iš jų 3,6 proc. gaunančių iki 100 Lt, 1,8 proc. nuo 101 – 200 Lt, ir 3,5 proc. 201 – 500 Lt. Respondentų, gaunančių per 1000 Lt, taip teigiančių yra 17,3 proc. (žr. 7 lentelę). Tai ryškiai skiriasi nuo bendrojo procento (5,4 proc.).

Savo ateitį Panevėžyje įsivaizduoja tik 8,7 proc. visų apklaustųjų. Iš jų 4,3 proc. gaunančių iki 100 Lt, 7,0 proc. gaunančių 100 – 200 Lt, 9,7 proc. gaunančių 201 – 500 Lt ir 13,2 proc. – daugiau nei 1000 Lt.

Pažymėtina, kad jaunimo užimtumo ir profesinės raiškos apimtį galėjo iškreipti tyrime dalyvavusio jaunimo atsakymų tikslumas, kuris, be abejo, susijęs su psichologinio (subjektyvaus) veiksnio įtaką (pasitikėjimo apklausėjais, oficialia statistika, valdžios institucijomis ir pan.). Antra vertus, nežiūrint ekonominių sunkumų, turinčių skaudžius socialinius padarinius, galima teigti, jog dauguma Panevėžio miesto jaunimo yra linkęs savo ateitį sieti su Panevėžiu.

Išvados

1. Daugiausia Panevėžio miesto jaunimą domina vadybos, ekonomikos bei psichologijos mokslai, o nenoriai rinkęsi fiziką, chemiją ir žemės ūkio mokslus.

2. Tyrimu nustatyta, kad dauguma jaunų žmonių sugeba derinti darbui/mokslui skirtą laiką su poilsiu. Pagrindinės jaunimą dominančios veiklos yra bendravimas su draugais, turizmas, verslas, prekyba. Tam turtinė padėtis įtakos neturi.

3. Jaunimo požiūryje į darbą vyraujantys teiginiai yra šie: *galėčiau dirbti tik tokį darbą, kuris teiktų malonumą; jei matysiu, kad su savo profesija susirasti darbo negaliu, mėginsiu persikvalifikuoti; net turėdamas darbą stengsiuosi tobulėti*. Nelegaliam darbui užsienyje, nusikalstamai veiklai pritaria tik labai maža dalis respondentų. Didžioji dalis jaunimo optimistiškai galvoja apie ateitį, nori dirbti savarankiškai, būti reikalingi kitiems ir siekti karjeros. Tam įtakos turi baigtos mokyklos tipas ir prestižas mieste.

4. Jaunimas mano, kad pragyvenimas Panevėžyje yra lengvesnis nei didžiuosiuose Lietuvos miestuose, todėl savo ateitį sietų su šiuo miestu. Tačiau galimybę įsitvirtinti darbo rinkoje jauni žmonės vertina skeptiškai, nes geriausias darbo vietas yra užėmę vyresni žmonės, įsidarbinant reikalingos pažintys.

Literatūra

1. Albrechtas J. (2005). *Asmenybė ir karjera*. Vilnius: Naujoji matrica.

2. Cascio W.F. (2006). *Managing Human Resources*. New York.

3. Čiegis R. (2008). *Darnas ekonomikos vystymasis*. Šiauliai: VšĮ Šiaulių

4. *Global employment trends for youth*. (2006). International Labour Office.
5. *Jaunimas ir šiuolaikinis pasaulis socialinių patirčių įžvalgos. Ekonominės ir socialinės politikos studijos IV* (2008). Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
6. *Jaunimo kultūrinis identitetas: prioritetai, nuostatos, etninė kultūra* (2003). Vilnius: Eugrimus.
7. *Jaunimo vertybinės orientacijos* (2003). Vilnius: UAB „Karminas“.
8. Kanopienė V. (2008). *Socialinė demografija*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto leidybos centras.
9. Kvieskienė G. (2000). *Socializacijos pedagogika*. Vilnius: VPU leidykla.
10. *Lietuvos statistikos metraštis* (2007). Vilnius: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
11. Lileikienė T., Petkevičiūtė R. (2003). *Besimokančių suaugusiųjų požiūris į karjerą. Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*. Kaunas.
12. Storper M. (1997). *The Regional World; Territorial Development in a Global Economy*. New York/London: The Guilford Press.
13. Tomlinson J. (2002). *Globalizacija ir kultūra*. Vilnius: Mintis.
14. Europos komisija. *Nauja ES jaunimo politikos era*. Prieiga per Internetą 2009-10-20 <<http://www.euro.lt/naujienos/apie-lietuvos-naryste-europos-sajungoje/naujienos>>
15. TDO: Jaunimo užimtumas. Prieiga per Internetą 2009-09-03
<http://translate.googleusercontent.com/translate>

YOUTH OCCUPATION AND PROFESSIONAL EXPRESSION OPPORTUNITIES IN PANEVEZYS

Youth occupation problem is very important economical and social problem. Increasing occupation creates prerequisites for fast economy growth, so increasing inhabitants' income assures the stability of the country and welfare of citizens. Therefore insufficient occupation of today's youth causes social problems of tomorrow.

The survey was performed in order to ascertain the abilities of young people living in Panevezys to adapt to changing environment. The objective of the survey was to analyze opportunities for youth occupation and professional expression in Panevezys.

The article analyses forms of youth leisure time, attitude towards education, interesting activity, work, possibilities for making career, town advantages and future expectations and their dependence on income, financial status, health condition, family influence and etc.

The survey showed whether young people think about future optimistically, want to work independently and be necessary for others and make career.

The article provides the analysis of survey results and conclusions.

Key words: Youth, career, leisure time, professional expression, occupation.

Įteikta: 2010 m. balandžio 15 d.

Priimta publikuoti: 2010 m. gegužės 14 d.